

1. שופטים פרק ד

(א) ויספו בני ישראל לעשות הרע בעיני ה' ואהוד מת: (ב) וימכרום ה' ביד יבין מלך כנען אשר מלך בחצור ושר צבאו סיסרא והוא יושב בחרשת הגוים: (ג) ויצעקו בני ישראל אל ה' כי תשע מאות רכב ברזל לו והוא לחץ את בני ישראל בחזקה עשרים שנה: (ד) ודבורה אשה נביאה אשת לפידות היא שפטת את ישראל בעת ההיא: (ה) והיא יושבת תחת תמר דבורה בין הרמה ובין בית אל בהר אפרים ועלו אליה בני ישראל למשפט: (ו) ותשלח ותקרא לברק בן אבינעם מקדש נפתלי ותאמר אליו הלא צוה ה' אלהי ישראל לך ומשכת בהר תבור ולקחת עמך עשרת אלפים איש מבני נפתלי ומבני זבולון: (ז) ומשכתי אליך אל נחל קישון את סיסרא שר צבא יבין ואת רכבו ואת המונו ונתתיהו בידך: (ח) ויאמר אליה ברק אם תלכי עמי והלכתי ואם לא תלכי עמי לא אלך: (ט) ותאמר הלך עמך אפס כי לא תהיה תפארתך על הדרך אשר אתה הולך כי ביד אשה ימכר ה' את סיסרא ותקם דבורה ותלך עם ברק קדשה: (י) ויוצק ברק את זבולון ואת נפתלי קדשה ויעל ברגליו עשרת אלפי איש ותעל עמו דבורה: (יא) וחבר הקיני נפרד מקיץ מבני חבב חתן משה ויט אהלו עד אלון <בצענים> בצעננים אשר את קדש: (יב) ויגדו לסיסרא כי עלה ברק בן אבינעם הר תבור: (יג) ויוצק סיסרא את כל רכבו תשע מאות רכב ברזל ואת כל העם אשר אתו מחרשת הגוים אל נחל קישון: (יד) ותאמר דברה אל ברק קום כי זה היום אשר נתן ה' את סיסרא בידך הלא ה' יצא לפניך וירד ברק מהר תבור ועשרת אלפים איש אחריו: (טו) ויהם ה' את סיסרא ואת כל הרכב ואת כל המחנה לפי חרב לפני ברק וירד סיסרא מעל המרכבה וינס ברגליו: (טז) וברק רדף אחרי הרכב ואחרי המחנה עד חרשת הגוים ויפל כל מחנה סיסרא לפי חרב לא נשאר עד אחד: (יז) וסיסרא נס ברגליו אל אהל יעל אשת חבר הקיני כי שלום בין יבין מלך חצור ובין בית חבר הקיני: (יח) ותצא יעל לקראת סיסרא ותאמר אליו סורה אדני סורה אלי אל תירא ויסר אליה האהלה ותכסהו בשמיכה: (יט) ויאמר אליה השקיני נא מעט מים כי צמאתי ותפתח את נאוד החלב ותשקהו ותכסהו: (כ) ויאמר אליה עמד פתח האהל והיה אם איש יבוא ושאלך ואמר היש פה איש ואמרת אין: (כא) ותקח יעל אשת חבר את יתד האהל ותשם את המקבת בידה ותבוא אליו בלאט ותתקע את היתד ברקתו ותצנח בארץ והוא נרדם ויעף וימת: (כב) והנה ברק רדף את סיסרא ותצא יעל לקראתו ותאמר לו לך ואראך את האיש אשר אתה מבקש ויבא אליה והנה סיסרא נפל מת והיתד ברקתו: (כג) ויכנע אלהים ביום ההוא את יבין מלך כנען לפני בני ישראל: (כד) ותלך יד בני ישראל הלך וקשה על יבין מלך כנען עד אשר הכריתו את יבין מלך כנען: פ

2. שופטים פרק ה

(א) ותשר דבורה וברק בן אבינעם ביום ההוא לאמר: (ב) בפרע פרעות בישראל בהתנדב עם ברכו ה': (ג) שמעו מלכים האיזנו רזנים אנכי לה' אנכי אשירה אומר לה' אלהי ישראל: (ד) ה' בצאתך משעיר בצעדך משדה אדום ארץ רעשה גם שמים נטפו גם עבים נטפו מים: (ה) הרים נזלו מפני ה' זה סיני מפני ה' אלהי ישראל: (ו) בימי שמגר בן ענת בימי יעל חדלו ארחות והלכי נתיבות ילכו ארחות עקלקלות: (ז) חדלו פרזון בישראל חדלו עד שקמתי דבורה שקמתי אם בישראל: (ח) יבחר אלהים חדשים אז לחם שערים מגן אם יראה ורמח בארבעים אלף בישראל: (ט) לבי לחוקקי ישראל המתנדבים בעם ברכו ה': (י) רכבי אתנות צחרות ישבי על מדין והלכי על דרך שיחו: (יא) מקול מחצצים בין משאבים שם יתנו צדקות ה' צדקת פרזנו בישראל אז ירדו לשערים עם ה': (יב) עורי עורי דבורה עורי דברי שיר קום ברק ושבה שביך בן אבינעם:

3. שופטים פרק ה

(כג) אורו מרוז אמר מלאך ה' ארו ארו ישיבה כי לא באו לעזרת ה' לעזרת ה' בגבורים: (כד) תברך מנשים יעל אשת חבר הקיני מנשים באהל תברך: (כה) מים שאל חלב נתנה בספל אדירים הקריבה חמאה: (כו) ידה ליתד תשלחנה וימינה להלמות עמלים והלמה סיסרא מחקה ראשו ומחצה וחלפה רקתו: (כז) בין רגליה כרע נפל שכב בין רגליה כרע נפל באשר כרע שם נפל שדוד: (כח) בעד החלון נשקפה ותיכב אם סיסרא בעד האשנב מדוע בשש רכבו לבוא מדוע אחרו פעמי מרכבותיו: (כט) חכמות שרותיה תענינה אף היא תשיב אמריה לה: (ל) הלא ימצאו יחלקו שלל רחם רחמתיים לראש גבר שלל צבעים לסיסרא שלל צבעים רקמה צבע רקמתים לצוארי שלל: (לא) כן יאבדו כל אויביך ה' ואהבו כצאת השמש בגברתו ותשקט הארץ ארבעים שנה: פ

4. שופטים פרק ג

(ט) ויוצקו בני ישראל אל ה' ויקם ה' מושיע לבני ישראל ויושיעם את עתניאל בן קנז אחי כלב הקטן ממנו: (י) ותהי עליו רוח ה' וישפט את ישראל ויצא למלחמה ויתן ה' בידו את כושן רשעתים מלך ארם ותעז ידו על כושן רשעתים:

5. רד"ק שופטים פרק ג

(י) ותהי עליו רוח ה' - ת"י ושרת עלוהי רוח נבואה מן קדם ה' ויתכן לפרש רוח הכח והגבורה כי התעורר בגבורה להלחם עם כושן והוסר כל פחד ומורד לב ממנו בסיוע הבורא עליו וכן ת"י ורוח ה' לבשה את גדעון ורוח גבורה מן קדם ה' וכן ותהי על יפתח רוח ה' ושרא על יפתח רוח גבורה מן קדם ה':

6. רלב"ג שופטים פרק ג פסוק ט

והקים ה' להם מושיע את עתניאל בן קנז כששבו לשם יתב' והיתה עליו רוח ה' והנהיג ישראל הנהגה משובחת וגבורה ידו על כושן רשעתים מלך ארם שמנה שנה ואפשר שיהיה זה נבואה או היה חלק מה מרוח הקדש

7. תלמוד בבלי מסכת מגילה דף יד עמוד א

שבע נביאות מאן נינהו? שרה, מרים, דבורה, חנה, אביגיל, חולדה, ואסתר. שרה - דכתיב (בראשית יא) אבי מלכה ואבי יסכה, ואמר רבי יצחק: יסכה זו שרה. ולמה נקרא שמה יסכה - שסכתה ברוח הקדש, שנאמר (בראשית כא) כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקלה. דבר אחר: יסכה - שהכל סוכין ביופיה. מרים - דכתיב (שמות טו) ותקח מרים הנביאה אחות אהרן ולא אחות

משה? - אמר רב נחמן אמר רב: שהיתה מתנבאה כשהיא אחות אהרן, ואומרת: עתידה אמי שתלד בן שיושיע את ישראל. ובשעה שנולד נתמלא כל הבית כולו אורה, עמד אביה ונשקה על ראשה, אמר לה: בתי נתקיימה נבואתיך. וכיון שהשליכוה ליאור - עמד אביה וטפחה על ראשה, ואמר לה: בתי, היכן נבואתיך? היינו דכתיב (שמות ב) ותצב אחתו מרחק לדעה - לדעת מה יהא בסוף נבואתה. דבורה - דכתיב (שופטים ד) ודבורה אשה נביאה אשת לפידות. מאי אשת לפידות - שהיתה עושה פתילות למקדש. (שופטים ד) והיא יושבת תחת תמר, מאי שנא תחת תומר? - אמר רבי שמעון בן אבשלום: משום יחוד. דבר אחר: מה תמר זה אין לו אלא לב אחד - אף ישראל שבאותו הדור לא היה להם אלא לב אחד לאביהן שבשמים.

8. רש"י שופטים פרק ד

(ד) **אשת לפידות** - שהיתה עושה פתילות למקדש: (ה) **תחת תומר** - תמרים היו לה ביריחו בין הרמה ובין אל בהר אפרים, לפי תרגומו של יונתן יש ללמוד שאין מקרא זה כמשמעו, ואין אלו סימני מקום ישיבתה אלא למדנו שאשה עשירה היתה ומן המקומות האלו היתה פרנסתה והיא יושבת בעירה עטורת שמה:

9. רד"ק שופטים פרק ד

לפידות - אמרו שהוא ברק בן אבינועם וברק ולפידות קרובים בענין ובמדרש נקראת אשת לפידות שהיתה עושה פתילות למקדש: **ותשלח** - אם היתה אשתו היתה פרושה מעת התנבאותה וישבה לה תחת התומר ועתה שלחה לקרוא לו לאמר לו הנבואה אשר דבר ה':

10. רלב"ג שופטים פרק ד

(ד) והנה היתה דבורה שפטה אז את ישראל ואחשב כי בעת ששבו ישראל אל ה' היתה שופטת אותם והיא סבבה שישבו אל ה' כי הוא רחוק שיעשו ישראל הרע בעיני ה' ולא תוכיחם על זה דבורה והיא נביאה והנה יורה עוד על מה שאמרנו אמרו היא שפטה את ישראל בעת ההיא:

וקראה אשת לפידות כי בעלה היה שמו ברק וברק ולפיד הם קרובים בענין או יהיה פי' אשת לפידו' ע"ד אשת חיל אשת מדני' ויהיה לפידים ולפידות ענין א' והרצון בו כי כבר הגיע עוצם מדרגת' בנבואה עד שהיו נראי' לפידו' במקו' שהיתה מגעת לה הנבואה כמו שספרה התורה במרע"ה:

(ו) אם היה ברק בעלה ירמה שכבר פירשה ממנו מפני נבואת' ולזה הוצרכה לשלח לקרא לו במקום שהיה יושב והוא קדש נפתלי או היתה היא גם כן יושבת בקדש נפתלי אך למשפט יעלו אליה בני ישראל למקום ההוא שהיתה בו תמר ולזה יקראוהו תומר דבורה כי מנהגה היתה לשבת במשפט במקום ההוא, והנה אמרה דבורה לברק באמת צוה ה' אלהי ישראל שתעשה זה והוא שתמשוך בהר תבור לב ישראל באופן שתביא שם עשרת אלפי איש מבני נפתלי ומבני זבולון וזה אמנם יהיה על צד ההסתה והפתוי בדברים שיאמר להם על צד שכבר יעד השם להם בנבואה שינצחו חיל סיסרא ויש להם לבטוח בזה בש"י כי אין מעצור לה' להושיע ברב או במעט והש"י יסבב שימשך אליך אל נחל קישון סיסרא ורכבו והמונו ויתנהו בידך, ואם יאמר אומר למה שלח השם לצוות ברק שימשוך מישראל י' אלפים איש אל הר תבור בדברי פתוי והסתה ואיך לא משכס הש"י שם כמו שמשך סיסרא ורכבו והמונו אל נחל קישון, נאמר לו כי הש"י לא ישתדל בעשיית המופתים כי אם לעת הצורך ולפי שהיה אפשר שימשכו ישראל בזה האופן לא היה רצון הש"י לחדש להם רצון שיבואו שם על דרך מופת:

(ח) והנה היתה תשובת ברק שאם תלך עמו דבורה במלחמה ילך ואם לאו לא ילך כי חשב כי בזכותה תדבק יותר ההשגחה עם חיל ישראל הנלחמים עם סיסרא:

(ט) וענתה דבורה שכבר תלך עמו באמת אבל לא יהיה לו להתפאר על הדרך אשר הוא הולך כשינצח סיסרא המונו ורכבו:

11. רלב"ג שופטים פרק ד

וענתה דבורה שכבר תלך עמו באמת אבל לא יהיה לו להתפאר על הדרך אשר הוא הולך כשינצח סיסרא המונו ורכבו: **כי ביד אשה ימכור ה' את סיסרא** - ר"ל ביד דבורה כי אליה נתיחס זה הנס כמו שיראה בדבר השירה הנזכרת אחר זה ונתנבאה עם זה שסיסרא יפול ביד אשה והיא יעל כמו שנתבאר בזה הספור:

12. ספרי דברים פיסקא קנז

(יד) כי תבוא אל הארץ, עשה מצוה האמורה בענין שבשכרה תיכנס לארץ. אשר ה' אלהיך נותן לך, בזכותך. וירשתה וישבתה בה, בשכר שתירש תשב.

ואמרת אשימה עלי מלך, רבי נהוריי אומר הרי זה דבר גניי לישראל שנאמר כי לא אותך מאסו כי אותי מאסו ממלוך עליהם אמר רבי יהודה והלא מצוה מן התורה לשאול להם מלך שנאמר שום תשים עליך מלך, למה נענשו בימי שמואל לפי שהקדימו על ידם. ככל הגוים אשר סביבותי, רבי נהוריי אומר לא בקשו להם מלך אלא להעבידם עבודה זרה שנאמר (שם) והיינו גם אנחנו ככל הגוים ושפטנו מלכנו ויצא לפנינו ונלחם את מלחמתינו סליק פיסקא

13. ספרי דברים פיסקא קנז

(טו) שום תשים, מת מנה אחר תחתיו. מלך, ולא מלכה. אשר יבחר ה' אלהיך בו, על פי נביא. מקרב, ולא מחוצה לארץ. אחיך, ולא מאחריים. תשים עליך מלך, והלא כבר נאמר שום תשים עליך מלך ומה תלמוד לומר תשים עליך מלך שתהא אימתו עליך, מיכן אמרו מלך אין רוכבים על סוסו ואין יושבים על כסאו ואין משתמשים בשרכיטו ואין רואים אותו ערום ולא כשהוא מסתפר ולא בבית המרחץ. דבר אחר שום תשים עליך מלך, מצות עשה. לא תוכל לתת עליך איש נכרי, מצות לא תעשה. איש נכרי, מיכן אמרו האיש ממנים פרנס על הציבור ואין ממנים האשה פרנסת על הציבור. אשר לא אחיך הוא, כשהיה אגריפס מגיע לפסוק זה היה בוכה והיו כל ישראל אומרים לו אל תירא אגריפס אחינו אתה אחינו אתה סליק פיסקא

14. **רמב"ם הלכות מלכים פרק א הלכה ה**
 אין מעמידין אשה במלכות שנאמר עליך מלך ולא מלכה, וכן כל משימות שבישראל אין ממנים בהם אלא איש.
15. **רדב"ז הלכות מלכים פרק א הלכה ה**
 אין מעמידין אשה וכו'. בספרי מלך ולא מלכה אשר יבחר ה' אלהיך בו ע"פ נביא. וא"ת הא כתיב ודבורה אשה נביאה היא שופטה את ישראל, לא קשיא שהיתה מלמדת להם המשפטים א"נ ע"פ הדבור היה:
16. **תלמוד ירושלמי מסכת סנהדרין פרק ג דף כא טור ג ה"ט**
 ונאמר להלן וישארו שני אנשים מה להלן אנשים ולא נשים אף כאן אנשים ולא נשים הרי למדנו שאין האשה דנה ולא מעידה רבי יוסי בי רבי בון בשם רב יוסף נאמר כאן שני ונאמר להלן שני מה להלן על פי שני עדי אף כאן על פי שני עדי אם כן מה ת"ל שני שלא יהא אחד עומד ואחד יושב
17. **תלמוד בבלי מסכת בבא קמא דף טו עמוד א**
 והנשים בכלל הנזק. מנהני מילי? אמר רב יהודה אמר רב, וכן תנא דבי ר' ישמעאל, אמר קרא: (במדבר ה) איש או אשה כי יעשו מכל חטאת, השוה הכתוב אשה לאיש לכל עונשין שבתורה. דבי רבי אלעזר תנא: (שמות כא) ואלה המשפטים אשר תשים לפניכם, השוה הכתוב אשה לאיש לכל דינין שבתורה. דבי חזקיה ורבי יוסי הגלילי תנא, אמר קרא: (שמות כ"א) והמית איש או אשה, השוה הכתוב אשה לאיש לכל מיתות שבתורה. וצריכי; דאי אשמעינן קמייתא, התם הוא דחס רחמנא עלה, כי היכי דתהוי לה כפרה, אבל דינין, איש דבר משא ומתן אין, אשה לא; ואי אשמעינן דינין, כי היכי דתהוי לה חיותא, אבל כפרה, איש דבר מצוה אין, אשה דלאו בת מצוה לא; ואי אשמעינן הני תרתי, הכא משום כפרה והכא משום חיותא, אבל לענין קטלא, איש דבר מצוה לשלם כופר, אשה לא; ואי אשמעינן כופר, משום דאיכא איבוד נשמה, אבל הני תרתי דליכא איבוד נשמה - אימא לא, צריכא.
18. **תוספות מסכת בבא קמא דף טו עמוד א**
 אשר תשים לפניכם השוה הכתוב אשה לאיש - תימה הא לפניכם לא איירי אלא בכשרים לדון דכן דרשינן בפרק בתרא דגיטין (דף פח: ושם) לפניכם ולא לפני הדיוטות ואשה פסולה לדון דתנן בפרק בא סימן (גדה דף מט: ושם) כל הכשר לדון כשר להעיד ואשה פסולה להעיד כדאמרינן בהחובל (לקמן דף פח). ובפרק שבועת העדות (שבועות דף ל.) וי"ל דההיא דפרק בא סימן (גדה ד' מט:): באיש איירי כלומר כל איש הכשר לדון כשר להעיד ומדכתיב (שופטים ד) והיא שפטה את ישראל בדבורה אין להביא ראיה דאשה כשירה לדון דשמא היו מקבלין אותה עליהם משום שכינה וא"ת בגיטין (ד' פח:): דרשינן לפניכם למעוטי הדיוטות והכא דרשינן לרבות אשה וי"ל דהתם ממעט משום דלפניהם קאי אאלהים דכתיב בפרשה וא"ת בלא לפניכם תיפוק ליה דבעינן מומחים מאלהים ויש לומר דלפניהם איצטרין לכל דבר עישוי וכפייה אף על פי שאינו דין דבעי מומחין וכן מוכח בפ"ק דסנהדרין (דף ז:): דדריש מאשר תשים אלו כלי הדיינין.
19. **חידושי הרשב"א מסכת בבא קמא דף טו עמוד א**
 אשר תשים לפניכם השוה הכתוב אשה לאיש לכל דינין שבתורה. ואיכא למידק דהא האי קרא לא מיירי אלא בכשרים לדון וכדדרשינן מיניה בפרק בתרא דגיטין לפניכם ולא לפני גוים לפניכם ולא לפני הדיוטות ואשה פסולה לדון דתנן בנדה בפרק בא סימן כל הכשר לדון כשר להעיד ואשה פסולה להעיד כדאיתא לקמן בפרק החובל ובפרק שבועת העדות, וי"ל דמתניתין דנדה באנשים מיירי ולא בנשים ואפשר שהאשה כשרה לדון מדכתיב בדבורה והיא שפטה את ישראל בעת ההיא, ומיהו אין ראיה משם דשמא לא שהיא בעצמה דנה אלא שמלמדת להם ודין על פיה, וא"נ בשקבלוה עליהם, ובירושלמי גרסינן בפרק שבועת העדות נאמר כאן שני ונאמר להלן וישארו שני אנשים מה להלן אנשים ולא נשים אף כאן אנשים ולא נשים ולא קטנים למדת שאין האשה דנה מעתה אין האשה מעידה ע"כ, ותהדר קושיין לדוכתא לרבות נשים מכאן מנין, וי"ל דמלפניהם מרבינן אפילו נשים שישנן בכלל דינין ומדכתיב תשים לפניכם דרשינן דיינים מומחין שיכולין לעשות ולחבוט וכדדרשינן בפ"ק דסנהדרין מכאן למקל ורצועה, ולפניהם נמי קאי אאלקים דכתיבי טובא בפרשה דהיינו מומחין.
20. **תלמוד בבלי מסכת נדה דף נ עמוד א**
 ותנן: כל הכשר לדון - כשר להעיד, ויש כשר להעיד ואין כשר לדון.
21. **תוספות מסכת נדה דף נ עמוד א**
כל הכשר לדון כשר להעיד - וא"ת והרי אשה דכשרה לדון כדכתיב בדבורה והיא שופטה את ישראל בעת ההיא ובשלהי פ"ק דב"ק (דף טו.) דרשינן אשר תשים לפניכם השוה הכתוב אשה לאיש לכל עונשין שבתורה וכי היכי דהאי קרא מיירי בנדונין מיירי נמי בדיינין כדרשינן בהמגרש (גיטין פח:): לפניכם ולא לפני עובדי כוכבים ואשה פסולה להעיד כדאמר בפרק שבועת העדות (שבועות דף ל.) וי"ל דה"ק כל איש הכשר לדון כשר להעיד אי נמי נהי דבנידונין הוי אשה בכלל מ"מ בדיינים אין אשה בכלל ודבורה היתה דנה ע"פ הדיבור אי נמי לא היתה דנה אלא מלמדת להם הדיינים ובירושלמי פוסל אשה לדון אית דילפי מועמדו שני אנשים שני מעל פי שנים עדים ואית דילפי מוישארו שני אנשים במחנה.
22. **תלמוד בבלי מסכת קידושין דף לה עמוד א**
 וכל מצות לא תעשה וכו'. מנהני מילי? אמר רב יהודה אמר רב, וכן תנא דבי ר' ישמעאל, אמר קרא: (במדבר ה) איש או אשה כי יעשו מכל חטאת האדם, השוה הכתוב אשה לאיש לכל עונשין שבתורה. דבי רבי אליעזר תנא, אמר קרא: (שמות כא) אשר תשים לפניכם, השוה הכתוב אשה לאיש לכל דינין שבתורה.

23. **חידושי הריטב"א מסכת קידושין דף לה עמוד א**

אשר תשים לפנייהם השוה הכתוב אשה לאיש לכל דינין שבתורה. יש שפירשו בין לידון בין לידון ומאשר תשים דרשין ליה דכתיב סתמא בין לאנשים ובין לנשים, דאילו לפנייהם הא דרשין ליה בסנהדרין (גיטין פ"ח ב') לפנייהם ולא לפני גויים ולא לפני הדיוטות, והנכון דכולהו שמעת מינה לפני כל ישראל אנשים ונשים ולא לפני גויים, וכי תימא אם כן היכי ממעט מינה הדיוטות דהא כולהו נשים דישאל לא היו סמוכות, הא לא קשיא דקרא לא ממעט אלא גוים והדיוטות לאו מהכא נפקא כדמוכח בפ"ק דסנהדרין, ואשגרת לישן הוא וכדפרישנא בפרק בתרא דגיטין כנ"ל. והא דמרבין הכא נשים לדון לא תיקשי לך הא דתנן (נדה מ"ט ב') כל הכשר להעיד כשר לדון ואשה אינה כשירה להעיד ואפילו הכי כשירה לדון, דמתניתין דהתם בזכרים מייירי דאיש שכשר להעיד כשר לדון ולא ממעטין מינה נשים [ד]מקרא מלא דיבר הכתוב (שופטים ד' ד') והיא שופטה את ישראל, תוספות, ויש שפוסלין אותה לדון ומפרשים שופטה את ישראל כלומר מנהגת ודברית.

24. **ספר החינוך מצוה עז**

ונוהגת מצוה זו בזכרים, אבל לא בנשים, שאינן דנות כמו שאמרנו למעלה בהרבה מקומות. ולא יקשה בעיניך מה שכתוב בדבורה הנביאה [שופטים ד', ד'] (ו) היא שופטה את ישראל, שאפשר לנו לתרץ שלא היה הדין נחתך על פיה אבל היתה אשה חכמה ונביאה והיו נושאים ונותנים עמה אפילו בדברים של איסור והיתר ודינין גם כן, ולכן כתוב עליה (ו) היא שופטה את ישראל. או נאמר שקבלה לדון עליהם ראשי ישראל ואחריהן כל אדם ידון על פיה, דבקבלה ודאי הכל כשרים, דכל תנאי שבממון קיים. ומכל מקום כל זה שאמרנו שאינן דנות הוא כדעת קצת המפרשים וכדעת הירושלמי [שבועות פ"ד ה"א], סנהדרין פ"ג ה"ט, שכן נמצא שם מפורש, אבל לדעת קצת מן המפרשים כשרות הן לדון, ואמרו כי מקרא מלא הוא שנאמר (ו) היא שופטה, ומה שאמרו בסנהדרין [דף ל"ד ע"ב] דכל שאינו כשר להעיד אינו כשר לדון, ונשים ודאי אינן כשרות להעיד כדמוכח שם [ב"ק דף פ"ח ע"א, שבועות דף ל' ע"א], אפשר שיאמרו לפי דעתם זה לפי שאין למדין מן הכללות [עירובין דף דף כ"ז ע"א]. והנראה מן הדברים ומן הסברא שאינן בתורת דין, כדאיתא בירושלמי וכדמשמע לפי גמרין דרך פשיטות.

25. **ילקוט שמעוני שופטים רמז מב**

ודבורה אשה נביאה מה טיבה של דבורה שנתנבאת על ישראל ושפטה אותם והלא פינחס בן אלעזר עומד מעיד אני עלי את השמים ואת הארץ בין גוי בין ישראל בין איש בין אשה בין עבד בין שפחה הכל לפי מעשיו של אדם רוח הקדש שורה עליו, תנא דבי אליהו אמרו בעלה של דבורה עם הארץ היה א"ל בוא ואעשה לך פתילות ולך לבית המקדש שבשילה אז יהיה חלקך בין הכשרים שבהם ותבא לחיי העולם הבא, והיא עושה פתילות והוא מוליך לבית המקדש, וג' שמות יש לו ברק ומיכאל ולפידות, ברק על שם שפניו דומות לברק, מיכאל ע"ש שהוא ממין את עצמו, ד"א ע"ש מלאך, לפידות ע"ש שאשתו עושה פתילות והיא מתבוננת ועושה פתילות עבות כדי שיהא אורן מרובה והקב"ה בוחן לבות וכליות אמר לה דבורה את נתכוונת להרבות אורי אף אני ארבה אורך ביהודה ובירושלים כנגד י"ב שבטים, מי זכה לו ללפידות שיהא חלקו עם הכשרים ויבא לחיי העולם הבא? הוי אומר דבורה אשתו, עליה נאמר חכמות נשים בנתה ביתה, ועל איזבל בת אתבעל נאמר ואולת בידיה תהרסנו: ודבורה אשה נביאה, בשרה הוא אומר בת הן אבי מלכה ואבי יסכה, במרים הוא אומר ותקח מרים הנביאה, בדבורה הוא אומר ודבורה אשה נביאה, בחנה הוא אומר ותתפלל חנה, אביגיל נתנבאה לדוד וכן דוד אומר לה ברוך טעמן וברוכה את, בחולדה הוא אומר וילך חלקיהו וגו' אל חולדה הנביאה, באסתר הוא אומר ותכתוב אסתר המלכה בת אביחיל: רבי ברכיה אומר ד' מילין תלת בעלמא וחדא באתתא, חשיך חייא דבעי למיתא, חשיך גוברא דבעי לחלשא, חשיך פתיחא דבעי לסמיא, חשיך דרא דאיתתא דברייתא, ודבורה אשה נביאה אשת לפידות א"ר יצחק דבי רבי אמי שהיתה עושה פתילות למשכן, והיא יושבת תחת תומר, אר"ש בן אבשלום משום יחוד, ד"א מה תומר זה צלו מועט אף ת"ח שבאותו הדור היו מועטין, ד"א מה תומר זה אין לו אלא לב אחד - אף ישראל אין להם אלא לב אחד לאביהם שבשמים, אמר רב נחמן לא יאי יהורא לנשי תרתי נשי נביאתי הויין דהויין יהירין ושניין שמיהו, חדא שמה זבורתא וחדא שמה כרכושתא, זבורתא דכתיב ותשלח ותקרא לברק בן אבינעם ואלו איהי לא אזלא גביה, כרכושתא דכתיב בה אמרו לאיש אשר שלח אתכם ולא אמרה אמרו למלך אשר שלח: והיא יושבת תחת תומר לפי שאין דרכה של אשה להתיחד בתוך הבית וישבה בצלו של דקל מלמדת תורה לרבים:

26. **ילקוט שמעוני שופטים רמז מב**

תשלח ותקרא לברק וכי מה טיבו של ברק אצל דבורה אלא אמרו ברק שמש את הזקנים כל ימי יהושע וחזר ושמש אחר מיתתו לפיכך הביאוהו ונתנהו אצל דבורה, במי הקב"ה מושיע את ישראל בבני אדם שמשכימין ומעריבין לב"ה ולבית המדרש ועוסקין בתורה בכל יום תמיד, וכי מה טיבו של שבט זבולון ונפתלי שבאת תשועה גדולה על ידיהם? אמרו נפתלי שמש את יעקב אבינו וזבולון שמש את יששכר ונעשה לו אכסניא, ועל שבט ברק באלהי ישראל והאמין בנבואתה של דבורה חלקה לו בשירה, שנאמר ותשר דבורה וברק, וכי מה טיבה של יעל שבאת תשועה גדולה על ידה אמרו אשה כשרה היתה ועושה רצון בעלה מכאן אמרו אין לך אשה כשרה בנשים אלא אשה שהיא עושה רצון בעלה:

27. **ילקוט שמעוני שופטים רמז מג**

ויאמר אליה ברק אם תלכי עמי והלכתי, ר' פנחס בש"ר ראוּבן שני בני אדם היו עיקר ועשו עצמם טפלה ונעשו טפלה, אברהם וברק, אברהם היה עיקר ויקח אברם את שרי אשתו ועשה עצמו טפלה שנאמר אמרי נא אחותי את וכתוב ולאברם הטיב בעבורה, ברק דכתיב אם תלכי עמי והלכתי, ר"י אומר אם תלכי עמי לקדש אלך עמך לחצור ואם לא תלכי עמי לקדש לא אלך עמך לחצור, ר' נחמיה אומר אם תלכי עמי לשירה אלך עמך למלחמה ואם לא תלכי עמי לשירה לא אלך עמך למלחמה,

ותאמר הלוך אלך עמך אפס כי לא תהיה תפארתך א"ר ראובן א"ל מה אתה סבור שתפארת שירה נמסרה לך לבדך ונעשה טפלה שנאמר ותשר דבורה וברק מנא הא מילתא דאמרי אינשי אי דלית בהדאי דלינא בהדך ואי לא לא דלינא, דכתיב ויאמר אליה ברק אם תלכי עמי והלכתי:

28. תלמוד בבלי מסכת פסחים דף טו עמוד ב

אמר רב יהודה אמר רב: כל המתיהר, אם חכם הוא - חכמתו מסתלקת ממנו, אם נביא הוא - נבואתו מסתלקת ממנו. אם חכם הוא חכמתו מסתלקת ממנו - מהלל. דאמר מר: התחיל מקנטרן בדברים. וקאמר להו: הלכה זו שמעתי ושכחתי. אם נביא הוא נבואתו מסתלקת ממנו - מדבורה, דכתיב (שופטים ה) חדלו פרזון בישראל חדלו עד שקמתי דבורה שקמתי אם בישראל וגו' וכתוב (שופטים ה) עורי עורי דבורה עורי עורי דברי שיר וגו'.

29. אברבנל שופטים ד

(ד) **ודבורה** אשה נביאה וגו'. הנה ראיתי בספור הזה תועלות עצומות כפי המדיניות, ולא התעורר רלב"ג לאחד מהן, ולכן בחרתי להזכירן במקומם אחרי פירוש הכתובים. ובאמרו אשת לפידות אמרו חז"ל (מגילה פ"א דף י"ד ע"א) שהיתה עושה פתילות למקדש. והמפרשים נטו שהיתה אשת ברק, וחשבו שברק ולפידות שניהם מענין אחד. ורלב"ג פירש לפידות כמו לפידים, שהיה מדרגתה נבואה עד שנראו סביבה לפידים. ואני חושב שהם תואריה, יאמר שדבורה היתה אשה נביאה ואשת לפידות, ובמה שאמר הכתוב אשה נביאה, הורה שלמות שכלה וטוב הכנתה, עד שהיה נלוה אליה הרוח הנבואי, ובמה שאמר אשת לפידות, הורה שהיתה אשת חיל ומעשיה חיים וזריזים מאד עד שהיתה כמו לפיד אש. ומפני התוארים האלה שהיתה נביאה בשכלה ואשת לפידות במעשיה ובגודל לבה היתה היא שפטה את ישראל בזמן ההוא. ואין ספק שהיא תוכיחם באופן שישובו בתשובה ואם לא נזכר, כי לולי היו בעלי תשובה לא היו נושעים כמו שקדם ביאורו בפרשה שנית. ולמדנו מזה התועלת הראשון, שהשופט ומנהיג העם יצטרך לשלמות ההשכל וההכנה ולחזוק הלב וזריזות, כדי להוכיח וליסר העם כראוי: (ה) **והיא יושבת תחת תומר וגו'.** אחז"ל התומר נקראת תומר דבורה לפי שנקברה שם דבורה מנקת רבקה, כתוב כאן בין הרמה ובין בית אל וכתוב להלן ותקבר מתחת לבית אל. ותרגם יונתן והיא יתבא בקרתא בעטרות דבורה מתפרנסה מן דילה ולה דקלין ביריחו ופרדסין ברמתא וכו'. ועל דרך הפשט אמר שדבורה לא היתה רוצה לעמוד בבית כדי שלא להתיחד עם אדם, ולכן היתה יושבת תחת תומר, ומה שאמר עוד דבורה בין הרמה, הוא כאלו אמר ותמיד דבורה היתה בין הרמה, ובין בית אל בהר אפרים, כלומר שברחוב ובדרך תכין מושבה, ונתן הסבה בזה ואמר ויעלו אליה בני ישראל למשפט, ר"ל שבני ישראל היו עולים לפניה למשפט בכל יום, ולכן כדי שלא תתיחד עם האנשים היתה יושבת תחת תומר. ולמדנו מזה התועלת השני, שכל אדם כשר עם היותו טוב עם ה' ראוי שישתדל להסיר מעליו החשד ומשמועה רעה ירא כדי להיות טוב ג"כ עם אנשים, כמו שהיתה עושה דבורה הנביאה בזה:

(ז) **ויאמר אליה ברק וגו'.** זכר שאמר ברק לדבורה אם תלכי עמי שמה והלכתי ואם לא תלכי עמי לא אלך, ולא אמר זה כמספק נבואה שאמרה לו וגם כעובר על דברי הנביא, אבל לפי שהיו ישראל אז יראים ופוחדים מחיל סיסרא ומרכביו ומהמונו, ראה ברק כי אעפ"י שהוא יקרא לבני זבולון ולבני נפתלי למלחמה לא ילכו עמו ולא יאמינו בדבריו, וכי יחשבוהו מסתכן, ולכן אמר לדבורה שתלך עמו, כדי לחזק לבב ישראל בראותם הנביאה עמו שצותה בזה, ולשיאמינו כי דבר ה' הוא ובו היה עושה הדבר הזה כי לא מלבו, ומפני זה לא ירדה עמו דבורה למלחמה מההר, כי לא היתה הליכתה כי אם להמשיך לב ישראל, וכדי שתתדבק בהם ההשגחה האלוהית באמצעות דבורה כדברי הרלב"ג ובזה הותרה השאלה הראשונה